

Van vinken naar vonken

Samenvatting van het onderzoek naar, en advies over aantoonbaarheid van vakbekwaamheid bij de brandweer in Nederland

Context en aanleiding

Het vak van repressieve medewerkers kent risico's in werkomstandigheden en werkzaamheden. Er is een landelijke behoefte om zicht te krijgen op de bekwaamheid in voor die risico's benodigde kennis, vaardigheden en competenties bij de (repressieve) medewerkers. De opleidingen en de fysieke test zijn geborgd door landelijke kaders en methodieken, maar voor de blijvende vakbekwaamheid zijn daar wisselende beelden over waardoor het heersende beeld is dat de regio's hier verschillende mee omgaan.

Doelstelling en gewenst resultaat

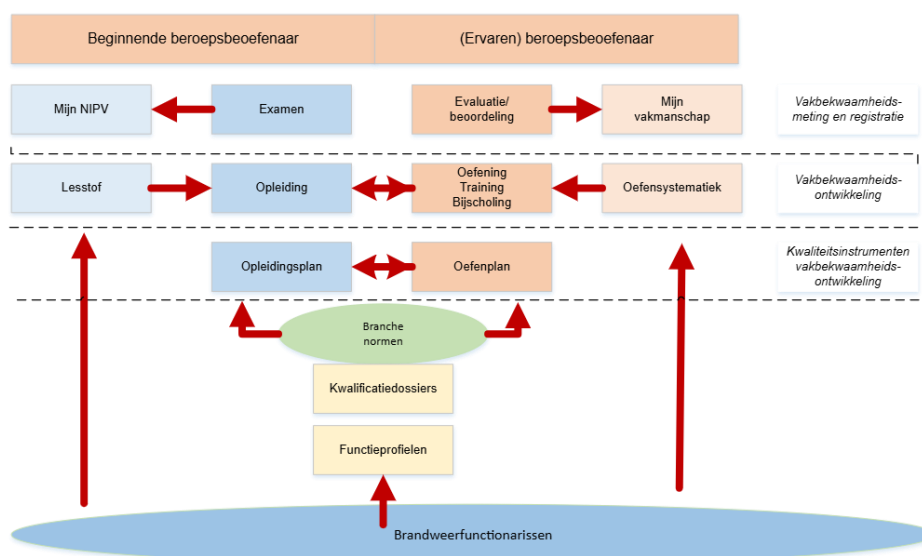
Kom namens de vakraad Leren en Ontwikkelen tot een advies over de noodzaak en vervolgens de mogelijkheden om de vakbekwaamheid van de repressieve medewerkers binnen de regio's aantoonbaar te krijgen. Doe dit door:

- Inzicht te geven in *huidige werkwijze en behoefte* van de brandweer m.b.t. aantoonbare vakbekwaamheid;
- Inzicht te geven in *huidige landelijke methodiek* van de branchestandaarden als basis voor aantoonbaar vakbekwaam;
- Onderbouwing uit te werken voor de *noodzaak* van aantoonbare vakbekwaamheid.

Huidig kader

De *huidige landelijke methodiek* komt voort uit het project Versterking Onderwijs van 2013, waar is bedacht dat:

1. Voor de *beginnende* medewerkers de norm is bepaald in kwalificatiedossiers, wat door middel van opleidingen wordt aangeleerd en aantoonbaar wordt gemaakt door beoordelende (summatieve) examens.
2. Voor de *ervaren* medewerker de norm is bepaald in branchestandaarden, wat door bijscholing en oefening wordt onderhouden en aantoonbaar gemaakt door ontwikkelingsgerichte (formatieve) evaluaties/beoordelingen.

Figuur uit de kwalificatiedossiers

De branchestandaarden zouden landelijk gekoppeld worden aan de kwalificatiedossiers, de uitvoering door de regio's op basis van landelijke handreikingen.

Het huidige kader is gericht op de Arbowet als juridisch kader, waarin de werkgever de werkzaamheden bepaalt (normering) en ontwikkelmogelijkheden daarvoor biedt. In de Arbowet zelf wordt niet benoemd dat dit aantoonbaar moet gebeuren, de kwalificatiedossiers en branchestandaarden gaan daar wel vanuit.

Huidige praktijk

Waar de kwalificatiedossiers wel periodiek worden geactualiseerd, gebeurt dit niet voor de branchestandaarden. In de "Tips voor de praktijk" voor de branchestandaarden wordt voor de uitvoering en de aantoonbaarheid daarbij verwezen naar de toenmalige Leidraad Oefenen, maar deze is daarop niet aangepast of anderszins vervangen.

Uit een enquête die door alle regio's is ingevuld naar hun *werkwijze en behoefte*, blijkt dat:

- Veel regio's als methodiek profchecks/toetsmomenten hanteren, meest praktijkgericht;
- Als norm daarvoor een mix zoeken uit de kwalificatiedossiers, branchestandaarden en exameneisen;
- Dit nog niet veel structureel geborgd hebben, zitten nog in ontwikkel/pilotfase;
- Registratie veel nog kwantitatief gericht is (aanwezigheid, vergoeding-gericht);
- Met betrekking tot de opvolging veel zoekend zijn, rode draden alleen regiobreed/abstract gebruiken, met beperkte consequenties;
- Er een sterke behoefte is aan landelijke eenduidigheid: een gemeenschappelijk kader met de mogelijkheid voor regionaal maatwerk.

Nut en noodzaak

De *noodzaak* is onderzocht door internationale studenten van de Universiteit van Twente. Daarbij is aan literatuuronderzoek gedaan en zijn interviews gehouden bij andere risico-organisaties, zoals politie, ambulance en de KNRM. Hieruit komen de volgende redenen voor de aantoonbaarheid van vakbekwaamheid:

- Betere kwaliteit dienstverlening
- Naleven wet- en regelgeving
- Waarborgen veiligheid eigen personeel
- Vergroten/behouden vertrouwen v.d. burger
- Beperken aansprakelijkheden

Uit internetonderzoek is geen link met J&V en de Arbeidsinspectie gevonden, anders dan de aanleiding om het onderwijsstelsel te herzien en handreikingen hoe als overheden om te kunnen gaan met leren & ontwikkelen vanuit de visie op "een leven lang leren".

Conclusie

Uit de deelonderzoeken komt de probleemstelling dat er:

- Geen (duidelijke) wettelijke verplichting is;
- Een (actuele) gezamenlijke missie, visie ontbreekt op vakbekwaam blijven en aantoonbaarheid daarbij;
- Geen gemeenschappelijke taal meer bestaat, waardoor veel ruis ontstaat;
- Geen (actuele) samenhangende instrumenten zijn;
- Verschillende werkwijzen wordt gehanteerd;
- Onvoldoende capaciteit en middelen beschikbaar is voor aantoonbaarheid;
- Wel een ontwikkelgerichte behoefte met aantoonbaarheid bestaat, maar geen gezamenlijke concrete stappen worden genomen.

De uitkomsten zijn tijdens een themadag met de vakraad Leren & Ontwikkelen in groepen besproken. Daaruit komt samengevat dat de motivatie voor de aantoonbaarheid van vakbekwaamheid vooral bestaat uit het borgen van de veiligheid van de repressieve medewerker met ontwikkelgerichte evaluatie van incidenten en oefeningen.

Uit de groepen komen daarvoor de volgende randvoorwaarden:

1. Een eenduidige normering die aansluit op de beroepspraktijk en de ontwikkelingen daarin (visies/doctrines);
2. Ontwikkeling van aansluitende leer- en evaluatiemiddelen (kwaliteitsinstrumenten) tussen opleiden, bijscholen/trainen en oefenen, met een goede balans tussen vraag en aanbod voor individu/regio/land;
3. Het gezamenlijk (als één Brandweer Nederland) optrekken daarbij tussen de betrokkenen in het leren en evalueren: regionale werkgevers (opdrachtgever), werknemers (doelgroep), vaknetwerken/lectoraten (vakinhoud) en opleiders/trainers (onderwijsinstituten en regionale afdelingen VB, de opdrachtnemers).

Advies

Vanuit de conclusies van het onderzoek en de meningen van de vakraad Leren & Ontwikkelen worden de volgende adviezen gegeven:

1. **Bepaal eenduidige definities**

Breng duidelijkheid aan in het onderscheid tussen opleiden, trainen, bijscholen en oefenen en wat daarbinnen wordt verstaan onder aantoonbaarheid;

2. **Herzie de bestaande kaders in samenhang**

Ontwikkel een samenhangende combinatie van leer-/oefendoelen en leer-/oefenresultaten voor alle vormen van vakbekwaamheid door een herziening van de normering en kwaliteitsnormen in balans tussen vraag en aanbod;

3. **Doe dit in de basis gezamenlijk**

Creëer een gezamenlijke ondersteunings- en beheersstructuur om dit te ontwikkelen en te beheren;

4. **Borg hierbij de aansluiting bij relevante netwerken en ontwikkelingen**

Koppel dit wederzijds aan het programma Onderwijs Onderweg, landelijke netwerken als het Platform Vakbekwaam Blijven, Netwerk Arbeidsveiligheid, de Vakraad Incidentbestrijding, het NIPV en de lectoraten, andere beroepsbranches en de wijziging van wet- en regelgeving.

Status

Het rapport en de factsheet zijn vastgesteld door de vakraad Leren & Ontwikkelen op 13 november 2025.